Zovem se **Danica Tomaš** i živim u selu Velebit, malom selu na severu Bačke. Selo Velebit osnovali su Ličani koji su kao dobrovoljci pošli u Prvi svetski rat. Za zasluge u ratu dobili su od kralja zemlju da podignu selo. Selo su podigli na jednom brdašcetu, jedinom uzvišenju u blizini, i nazvali ga Velebit, po planini sa koje dolaze, kako bi očuvali uspomenu na nju. Kako je bilo najviše onih koji su u Vojvodinu došli iz sela Mogorić, Vrebac i Pavlovac, tako su nazvali delove novog sela: Mogorićani su se naselili u jednom kraju, Vrepčani u drugom.. Ti nazivi su se do danas sačuvali.

Novodoseljenim Ličanima najteže je bilo da se naviknu na jednoličnu vojvođansku ravnicu. Naviknuti da vide svoj kompas Velebit kud god da se okrenu, u Vojvodini su izgubili orijentaciju. Dugo nisu mogli da nauče na kojoj strani sunce izlazi, a na kojoj zalazi. Takođe im je bilo teško da razlikuju svoju njivu od tuđe, sve im se činilo potpuno isto. Posle par godina, prilagodili su se novim uslovima života, ali mnoge svoje običaje, kao i svoj govor, sačuvali su. Ja iako rođena u Vojvodini, znam mnoge ličke izraze, jer naši stari i danas tako pričaju. Bilo mi je vrlo simpatično kada me je par mladih Ličana pitalo da im prevedem rečenicu “Ćeno loče vareniku”, misleći da neću znati da se radi o psu koji pije mleko. Koliko je veza sela Velebit sa planinom po kojem je dobilo ime bliska, pokazuje i to da Velebićani nikad neće reći da žive “u Velebitu”, već uvek “na Velebitu”, kao da i dalje žive na planini.

Malo je onih koji znaju za ovo mestašce, za ovaj amalgan Vojvodine i Like. Obično kada se sa nekim upoznajem i kažem odakle dolazim, svi misle da pričam o velikom Velebitu u Lici, a ne o malom selu u Vojvodini. Iako sam oduvek imala imalu veliku želju da odem u Liku, i upoznam zemlju svojih dedova, prilika mi se nikako nije ukazivala. Međutim, kada se nešto svim srcem želi, uz malo sreće, to često biva i ostvareno. Tako se i meni ukazala prilika da upoznam velelepnu Liku.

Na rođendan Nikole Tesle, koje moje selo praznuje kao Dan sela, upoznala sam, sasvim slučajno, jednu divnu gospođu Mirjanu Ćurin, rođenu Grubić. Ona je došla kod nas radi promocije knjige *Hronika Vrebca, Pavlovca i Zavođa,* čiji je autor Sava Todorić. Pitavši me odmah za ime, prezime, ime oca i ime majke, Mirjana je zaključila da smo rod, a ja sam bila presrećna kada sam saznala da imam još jednu tetku. Teta Mira mi je pričala o ideji da se osnuje *Lika – međunarodni centar za mlade,* koji bi uključivao niz interesantnih projekata.
Meni se veoma svidela ta priča i poželela sam da budem deo nje. Pričajući o Lici, Ličanima i Ličankama, priznala sam tetki da nikada ranije nisam bila tamo, a da bih jako volela. Ona mi je tad rekla da se ne brinem i da ćemo to vrlo brzo rešiti. Posle par dana već me je nazvala, saopštivši mi da ima dve gratis karte za Pavlovac, u kojem se obeležava seoska slava Ognjena

Marija, i da bi volela da pođem sa njom. Ja nisam mogla da verujem, bila sam presrećna. Inače, karte nam je obezbedio Milan Brkić. Tetka mi je, takođe, rekla da mogu da povedem koga god želim sa sobom. Međutim, skoro niko od mojih prijatelja nije mogao da pođe. Bilo mi je jako krivo, ali upoznavši Milana Senešena, momka kojem je majka Velebićanka, a koji živi u Kaću, rešila sam problem. Ispostavilo se da Milan, isto kao i ja, nikada ranije nije bio u Lici,a da je imao veliku želju da ode tamo i vidi odakle su mu preci, kao i da poseti grob svog pradede, koji je sahranjen na pavlovačkom groblju. Kada sam mu rekla da imam besplatne karte i da za par dana polazimo, veoma se obradovao. Odmah sam javila teta Miri da sam našla momka koji želi da pođe s nama.

Na put smo krenuli 29. jula u osam sati uveče. Išla su dva autobusa, jedan iz Novog Sada, kojim smo išli Milan i ja, a drugi iz Beograda, njime je išla teta Mira. Kako je tog dana bilo veoma toplo, ja sam bila lagano obučena, ne razmišljajući da su u Lici noći uvek hladne. Pošteno sam se smrzla u autobusu, jedva dočekavši pauzu da zamolim vozača da mi iz prtljaga izvadi kofer, u kojem sam, srećom, imala i toplije garderobe. Kada smo u Korenici pravili pauzu, teta Mira je došla do nas i tek tamo smo se sreli. Tada smo upoznali i Željka Graovca - Žeku, istaknutog sportistu, a i veoma simpatičnog i duhovitog čoveka. On nam je odmah pokazao mali zoološki vrt u dvorištu restorana kod kojeg smo pravili pauzu. Tamo smo videli ličkog medveda, divokoze, jelene, srne, a Žeka nam je pričao mnoge zanimljivosti o tim životinjama. Mislim da nam je Žeka od tad pa do kraja boravka u Lici, bio pravi turistički vodič. Mnogo toga smo saznali i naučili od njega.

Pauza kod Korenice trajala je kratko, tako da smo ubrzo nastavili put. Kod Udbine smo iz autobusa preseli u kombi koji je razvozio po obližnjim selima. Njime smo se odvezli do Pavlovca, skroz do kuće Žekinog ujaka, u kojoj smo trebali da prenoćimo. Tada je bilo oko šest-sedam sati ujutru, zora je rudila, a priroda bivala sve lepša i lepša. Priljubljenog lica uz prozor, gledala sam predele kršne Like, zemlje mojih dedova. Bila sam zaista očarana. Kud god da sam pogledala video se Velebit, baš onakav kakav je opevan u stihovima Davora Prpića “ *si v, kamenit, ponosit i lijep, zelen, šumovit, gord i slijep i još ponešto drugo”.*
U daljini video se i čuveni Zir, usamljeno brdo sa stenovitim vrhom u sredini Ličkog polja, veoma neobičan i lep. Dugo nisam mogla da prestanem da razgledam prirodu u koju sam došla, lepota Like me je hipnotisala.

Kada smo stigli u kuću Žekinog ujaka, raspakovali smo se i doručkovali. Posle toga su momci otišli da odmore, a teta Mira i ja smo ćaskale uz kafu. Oko podne smo krenuli ka mestu gde će se održati proslava seoske slave. Manifestacija se održavala pored nekadašnje škole u Pavlovcu. Škola je sada u ruševinama, kao i, kako sam kasnije videla, većina objekata u tom kraju. Zaista tužno.

Mi smo tamo stigli dosta ranije, kako bismo pomogli u pripremi za slavlje. Teta Mira i ja smo raspoređivali poklone i diplome za pobednike sportskih igara. Bila su takmičenja u pikadu, skakanju u dalj iz mesta, bacanju kamena s ramena i prevlačenju konopca. Poklone su darovali Milutin Milutinović ispred Udruženja sveslovenske pismenosti i zaštite ćiriličnog pisma i Radmila Panjević ispred Zavičajne kuće “Ćemer”. Milan je za to vreme pravio fotografije.

Oko pet sati popodne ljudi su počeli da pristižu. Otpočelo je veselje, peklo se janje, igralo se, pilo i pevalo. . Bilo je stvarno mnogo ljudi. Međutim, malo je bilo onih koji stalno borave u ovim selima opštine Gospić. Uglavnom su to bili ljudi sa strane, koji su došli u Liku na odmor, poneseni nostalgičnim i setnim osećanjima prema svome zavičaju. Ovaj kraj, iako jedan od najlepših na Balkanu, ne pruža nikakve uslove za pristojan život, tako da i oni koji bi se hteli vratiti, ne mogu. Većina stalnih žitelja su stari ljudi, koji su došli u rodnu Liku da u njoj ostare i ostave kosti. Potrebno je mnogo rada i truda da ova sela opet ožive, ali ja verujem da će u bliskoj budućnosti to biti moguće, jer ljudi danas polako shvataju da su nam sela i netaknuta priroda jedina utočišta i da se treba vraćati u njih.

Na proslavi u Pavlovcu upoznala sam mnogo zanimljivih Ličana i Ličanki, međutim kako to u Ličana obično biva ispostavilo se da mi je bar polovina od tih ljudi rodbina. Ja sam bila fascinirana koliko ti ljudi dobro poznaju svoje poreklo i koliko dobro umeju da mi objasne kako mi ko dođe rod. Pozavidela sam im, jer to njihovo znanje zaista predstavlja neprocenjivo bogatstvo. Kada sam shvatila koliko imam rodbine za koju ranije nisam znala, emocije su me ponele, nisam mogla da se suzdržim i zaplakala sam, jer čoveka neretko preplavi to čudno i toplo osećanje kada upozna nekog iste krvi, nekog svog.

Moj rođak Joja Novković i njegova ćerka Jelena pozvali su me da te večeri budem njihov gost i da kod njih prespavam. Ja sam poziv rado prihvatila.

Sutradan, zahvaljujući dobroj volji mojih domaćina, koji su nas povezli u obliazak sela, upoznali smo još mnogo toga lepog u ovom kraju. Sve sam se više i više zaljubljivala u Liku. Najveći utisak na mene, svakako je ostavila Gradina u Vrepcu i pogled sa nje. Zaista predivan prizor.

Pošto se našem boravku u Lici bližio kraj, morali smo da se oprostimo sa našim domaćinima i

krenemo svojim kućama. Oko 10 sati uveče krenuli smo nazad za Srbiju. Bila sam pomalo tužna što se već vraćamo, ali ujedno i presrećna što sam bila u zemlji svojih predaka, jer smatram da čovek koji ne zna ništa o svojim precima, o svom nasleđu i poreklu jeste čovek bez identita, čovek izgubljen u ovom svetu. Bez poznavanja svojih korena i svoje istorije nema budućnosti i zato je važno da znamo ko su nam bili preci, da volimo svoju zemlju i čuvamo tradiciju. Zbog svega ovoga, sigurna sam da ću vrlo brzo opet doći u svoju Liku,